

Oponentský posudek diplomové práce

BcA. Mária Jančová: Polyfónia Neprítomnosti

Diplomová práce *Polyfónia Neprítomnosti* se zabývá tématem absence jako časového fenoménu, který se uplatňuje nejen ve filosofickém myšlení, ale je přítomen i v současném umění prostřednictvím feministických a posthumanistických teorií. Autorka v textu představuje absenci jako „aktivní pole“, hnací sílu, která umožňuje vymanit se z ideje „objektivní, fixované pravdy“ skrze neukončenost, práci s neurčitými tvary a formami, procesualnost a narušování dualistického vnímání přítomnosti a nepřítomnosti.

Tuto myšlenku dále rozvíjí ve dvou hlavních tematických okruzích: zkoumáním paměti na příkladu výzkumu modelových organismů – mořských slimáků – a teoretických konceptů nového materialismu a hauntologie. Důležitým momentem ve výzkumu paměti je pro autorku zjištění, že paměť může být manipulovatelným a přenositelným procesem, který se nutně neváže na jedno individuální tělo:

„Týmto zistením sa otvárajú nové horizonty uvažovania o pamäti resp. spomienkach ako o forme neprítomnosti, ktorá je zároveň fyzicky prítomná – ako epigenetický zápis, ktorý nemá aktuálny prístup k polohe, ale nie je zničený.“

Tato linie však koncept diplomové práce poněkud rozmělnuje a ubírá jí na myšlenkové koherenci, přestože je v úvodu textu zmíněno, že *„táto práca skúma absenciu v dvoch zdanlivo nesúvisiacich, no v hlbšej rovine prepojených kontextoch (...)“* I přes úsilí demonstrovat časový fenomén absence z více přístupů – což lze pozitivně chápat jako snahu o různorodé uchopení jednoho tématu – chybí ona hlubší rovina jednotlivých okruhů a záměr se tak poměrně tříští. Je pochopitelné, že rozsah textové části diplomové práce to plně neumožňuje; i z tohoto důvodu je však dle mého názoru třeba přihlížet k omezenému formátu a zaměřit se na koherentní argumentaci. To je patrné i v praktické části práce, kde se v instalaci objevují jak samotní modeloví mořští slimáci, tak prázdné nádoby, kytarové struny, porcelánové objekty a živé měňavkovité organismy. Jednotlivá díla se sice určitým způsobem vztahují k fenoménu absence (paměť jako nelineární proces, neukončenost a živost materiálu, zvuková rezonance v prázdných prostorách nádob atd.), výsledný dojem však naznačuje spíše paralelní směry než jasné spojení.

Druhý tematický okruh autorka využívá k podložení tvrzení, že absenci (nepřítomnost) lze chápat jako stav věcí, který svou nedokončenou, neukotvenou přítomností působí stejně silně jako přítomnost samotná:

„Práca s premenlivým, tekutým a zraniteľným materiálom sa stáva aktom vyzdvihnutia ontológie nestálosti. V takomto rámci sa absencia nevníma ako chyba či nedostatok, ale ako súčasť krehkého ekosystému, kde má každé vynechanie svoju stopu.“

Právě zde dle mého názoru tkví nejsilnější stránka projektu – propojení feministických a posthumanistických teorií s fenoménem absence jako odmítnutím konečnosti a danosti předkládaných pravd skrze využití organických, proměnlivých materiálů. Osobně bych uvítala hlubší zpracování tohoto okruhu, které by umožnilo plynulejší čtení a lepší pochopení konceptu projektu.

Po formální stránce by textu prospěla závěrečná jazyková korektura. Opakovaně se objevují překlepy (a to hned na úvodní straně – v samotném jméně konzultantky, i v abstraktu, kde se vyskytují dokonce v každé větě), chybí číslování stránek, výraznější odlišení nadpisů pro lepší přehlednost a sjednocení citační normy.

Navzdory výše uvedeným připomínkám považuji diplomovou práci BcA. Márii Jančové za relevantní příspěvek k diskurzu současného umění, vyznačující se schopností kritického i teoretického uvažování a bohatou referenční oporou v příslušné literatuře. Postrádala jsem snad jen propojení s lokálním kontextem (z teoretických zdrojů by bylo možné uvažovat např. o Lukáši Likavčanovi, Jiřím Sirůčkovi či filosofce Josefíně Formanové, z umělecké praxe třeba o Rutě Putraimente), to je však již drobná připomínka na závěr.

Diplomová práce odpovídá kvalitě požadované pro udělení magisterského titulu, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení stupněm **velmi dobře**.

V Praze dne 4. 6. 2025

Mgr. Mariana Pecháčková, oponentka

